

УДК 657.37(477)

МАКАРЕНКО Інна, к. е. н., докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування Сумського державного університету

STEEPLE-АНАЛІЗ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

З використанням методології STEEPLE-аналізу як маркетингового інструменту дослідження макросередовища поширення звітності зі сталого розвитку проаналізовано ключові фактори, що визначають стан системи складання, подання та підтвердження такої звітності українськими компаніями. Розкрито основні наслідки збереження впливу означених факторів, які негативно позначаються на конкурентоспроможності як окремих компаній, так і країни в цілому.

Ключові слова: звітність зі сталого розвитку, STEEPLE-аналіз, корпоративна соціальна відповідальність, підтвердження звітності зі сталого розвитку, фактори.

Макаренко И. STEEPLE-анализ отчетности по устойчивому развитию в Украине. С использованием методологии STEEPLE-анализа как маркетингового инструмента исследования макросреды распространения отчетности по устойчивому развитию проанализированы ключевые факторы, определяющие состояние системы составления, подачи и подтверждения такой отчетности украинскими компаниями. Раскрыты основные последствия сохранения влияния этих факторов, которые негативно влияют на конкурентоспособность как отдельных компаний, так и страны в целом.

Ключевые слова: отчетность по устойчивому развитию, STEEPLE-анализ, корпоративная социальная ответственность, подтверждение отчетности по устойчивому развитию, факторы.

Постановка проблеми. Однією з Цілей сталого розвитку, ухвалених ООН у 2015 р., є Ціль 12 "Відповідальне споживання та виробництво". Вона спонукає бізнес-спільноти стати до 2030 р. до енерго- та еколого-ефективного шляху розвитку. Основою такого переходу виступає звітність зі сталого розвитку (ЗСР), яка згідно з напрямом б заохочує компанії, особливо великі та транснаціональні, впроваджувати практики сталого розвитку та інтегрувати інформацію зі сталого розвитку у їх звітний цикл [1]. Вимірюючи і розкриваючи чинники їх соціального та екологічного впливу, компанії можуть працювати в напрямку сталого соціального та економічного розвитку. ЗСР є ключовим інструментом, що сприяє розвитку і може сприяти вкладу приватного сектора в глобальний розвиток [2].

Водночас, ЗСР має численні переваги і для компаній що провадять свою діяльність у локальному та національному середовищі. Вони охоплюють такі напрями, як підвищення фінансової ефективності та лояльності стейкхолдерів, полегшення доступу до капіталу,

збільшення ринкової капіталізації, забезпечення реалізації регіональних та національних програм енергоефективності, сприяння справедливому розподілу доходу тощо.

За даними *SDG Target 12.6 Live Tracker*, розвинутого *Global Reporting Initiative (GRI)* у співробітництві з *Tata Consultancy Services*, як онлайн-бази даних, де можна моніторити та візуалізувати прогрес у поширенні ЗСР у всьому світі за 1999–2016 рр., в Україні подано лише 53 таких звіти, а національні регуляторні інструменти у сфері сталого розвитку включають лише 3 документи [2]. Наприклад, у США, де розвинута диверсифікована система законодавства щодо розкриття інформації за соціальними та екологічними вимірами сталого розвитку, впроваджено Національний план відповідального ведення бізнесу, за 1999–2016 рр. подано 3750 ЗСР [3].

Система звітування зі сталого розвитку в Україні поки що не набула важливого статусу у досягненні Цілі 12.6 та не отримала значного поширення серед українських компаній.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика поширення ЗСР (нефінансової, інтегрованої, соціальної звітності та інших видів звітності з корпоративної соціальної відповідальності у найширшому розумінні, які включають розкриття соціального та екологічного вимірів сталого розвитку) не набула достатнього висвітлення у працях вітчизняних науковців з огляду на становлення системи обліку, звітності та аудиту сталого розвитку в Україні порівняно з розвиненими країнами світу. Окремі здобутки у вказаному напрямі містяться у дослідженнях В. Євдокимова, Д. Грицишена, О. Грищенко, О. Баришнікової, І. Жиглей, Р. Костирка, С. Король, Н. Лоханової, К. Назарової, Я. Петракова, С. Шульги [4–10]. Втім, всебічного аналізу факторів, що визначають особливості звітування зі сталого розвитку українськими компаніями, здійснено не було.

Метою статті є виявлення ключових факторів, що характеризують стан системи звітування зі сталого розвитку в Україні, на основі STEEPLE-аналізу, а також обґрунтування основних наслідків збереження їх впливу на конкурентоспроможність компаній.

Матеріали та методи. Методологічною основою дослідження виступає STEEPLE-аналіз як маркетинговий інструмент аналізу макросередовища (у цьому випадку середовища поширення ЗСР в Україні) за соціальними та культурними, екологічними, політичними, юридичними, освітніми (етичними) факторами; інноваціями у сфері економіки, технологій продуктів та ін.; станом економіки і конкуренції на ринку [11].

Формулювання наслідків недостатньо активного поширення ЗСР в Україні та висновків дослідження здійснювалося із застосуванням методів наукової абстракції, синтезу та узагальнення.

Результати дослідження. Система звітування зі сталого розвитку в Україні знаходиться на початкових етапах свого становлення, як і національна стратегія корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) українських підприємств. Тісний взаємозв'язок між цими поняттями дозволив сформувати перелік факторів макросередовища, які впливають на цю систему на основі STEEPLE-аналізу (рис. 1).

Рис. 1. Фактори макросередовища, що впливають на стан звітування зі сталого розвитку в Україні

Джерело: розроблено автором.

STEEPLE-аналіз та графічне представлення його результатів у вигляді таблиці факторів використовується насамперед як інструмент аналізу макросередовища функціонування транснаціональних компаній для досягнення цілей стратегічного управління. Міждисциплінарний характер концепції сталого розвитку та ЗСР як комунікаційного маркетингового інструменту інформування стейкхолдерів про досягнення компаній у соціальному, екологічному та економічному вимірах потребує застосування нетрадиційних аналітичних інструментів. Крім того, у вітчизняних наукових джерелах у ході аналізу системи ЗСР українських компаній основна увага приділяється дослідженню переваг та особливостей складання такої звітності. Недостатньо висвітленими у наукових колах залишаються ключові фактори, причини та драйвери її розвитку з урахуванням національних особливостей. Узагальнення переліку та деталізація впливу факторів, що обумовлюють стан ЗСР в Україні, дає змогу всебічно охарактеризувати його проблеми і перспективи.

Детальний розгляд *соціальних* факторів, до яких належать мовні, культурні, поведінкові особливості, менталітет, дав змогу встановити, що формування системи ЗСР в Україні як і КСВ у цілому здійснюється на фоні недостатнього розуміння в соціумі безальтернативності переходу до сталого розвитку та необхідності забезпечення підзвітності перед майбутніми поколіннями за використані ресурси різного виду. Окремі ініціативи з просування цілей сталого розвитку серед українців наштовхуються на низький рівень розуміння відповідальності бізнесу перед суспільством, незрілість інститутів громадянського суспільства та практик стейкхолдерського управління в бізнесі, неформалізованість існуючих з радянських часів соціальних та екологічних ініціатив у окремий напрям КСВ.

Зазначені фактори не дозволяють створити активний попит на ЗСР та забезпечити взаємодію бізнесу і громади щодо досягнення цілей сталого розвитку. Відсутність такого попиту з боку ключових груп стейкхолдерів – суттєва вада сучасної системи ЗСР в Україні.

Технологічні фактори у впровадженні ЗСР в Україні концентруються навколо недостатнього поширення якісного операційного, технічного та інформаційного забезпечення ЗСР та рівня впровадження інновацій, зокрема і сфері обліку, звітності й аудиту.

Системи Розширеної Мови Ділового Спілкування (*XBRL*), системи підтримки прийняття рішень в аудиті (*CAAT*), програмні продукти автоматизації складання і подання ЗСР та інтегрованої звітності, системи облікових таксономій та звітування у режимі реального часу та безперервного аудиту впроваджуються лише окремими компаніями [12]. Відсутність цих систем не дає можливості сформуватися технологічному та технічному підґрунтю складання і подання ЗСР в Україні.

Серед економічних факторів, що перешкоджають поширенню ЗСР в Україні, на перше місце необхідно поставити загальну непрозорість ведення бізнесу. За оцінками Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, інтегральний рівень тінзації економіки поступово зменшується з 43 % у 2014 р. до 35 % за 9 місяців у 2016 р. [13]. Разом з тим, в умовах, коли більш ніж третина операцій українських компаній все ще не має висвітлення в офіційній фінансовій звітності, нефінансова звітність таких компаній може не викликати довіри з боку стейкхолдерів. Крім того, найвищий рівень тінзації економіки зафіксовано у добувній промисловості – 59 % у 2015 р., хоча загальновідомо, що компанії цього сектора активно публікують ЗСР. У цьому зв'язку може виникати питання щодо поширення корпоративного "зеленого камуфляжу" (*greenwashing*).

На противагу таким компаніям, серед основних adeptів ідеології КСВ – українських компаній, які розкривають додаткову звітність (понад обов'язковий законодавчо встановлений мінімум), можна назвати передусім прогресивні компанії, створені після розпаду Радянського Союзу, компанії, орієнтовані на зарубіжні ринки (партнерів, інвесторів, клієнтів, материнські компанії), які охоче переймають сучасні практики взаємодії бізнесу та суспільства. Іншу групу складають українські компанії, які використовують КСВ у межах традиційних практик, які виникли у Радянському Союзі, але з метою забезпечення своєї легітимності в ринковому середовищі та забезпечення лояльності місцевих громад. Однак розкриття додаткової інформації у ЗСР в Україні все ще може розглядатися і з позицій втрати економічних переваг перед конкурентами в умовах непрозорого бізнес-середовища.

У скрутних фінансово-економічних умовах, в яких опинилися українські компанії останніми роками, покриття додаткових витрат на забезпечення маркетингових комунікацій зі стейкхолдерами засобами ЗСР та забезпечення незалежного підтвердження такої звітності аудитором потребують значної консолідації фінансових, людських та інформаційних ресурсів. Це зумовлює зниження пріоритетності ЗСР у структурі річних звітів компаній.

Розгляд екологічних факторів з огляду на незначну кількість ініціатив зі сталого розвитку України, зафіксовану в *SDG Target 12.6 Live Tracker*, необхідно пов'язати з поки що недостатньою активністю "зелених" організацій щодо їх просування та сприйняття "зелених продуктів" у суспільстві, що не створюють попиту на широке впровадження компаніями екологічних стандартів та схем на тлі численних випадків порушення норм екологічного законодавства, та хронічним недофінансуванням екологічної діяльності й заходів із запобігання змінам клімату з боку держави. У зв'язку з цим екологічні індикатори ЗСР не привертають належної уваги.

Фактори *політичного* характеру концентруються навколо відсутності моделі та стратегії КСВ в Україні, політичної підтримки сталого розвитку та ЗСР, а також врахування європейських ініціатив у цій сфері.

Незважаючи на переважно добровільний характер КСВ-діяльності та ініціатив зі сталого розвитку, держава у процесах формування середовища взаємодії бізнесу, публічних органів та громадських об'єднань на основі єдиної національної політики з КСВ має відігравати чільну роль. Зокрема, з 27 країн ЄС національні політики КСВ прийняті у 26 країнах-членах.

Брак системного бачення необхідності такої політики, відсутність її інституційного та інституціонального забезпечення на різних рівнях та політичної волі обумовили численні спроби (з початку 1990-х років, у 2009–2013, 2016 рр.) розробити та прийняти Національну стратегію КСВ в Україні.

Брак політичної підтримки ініціатив сталого розвитку та їх облікового забезпечення на найвищому законодавчому рівні в Україні, значний рівень бюрократії передусім впливають на низький рівень поширення КСВ-ініціатив та відповідної звітності за ними серед українських компаній. Прийнята Стратегія сталого розвитку України–2020 як безумовно позитивний крок у напрямі цілей сталого розвитку з огляду на відсутність детальних планів та звітів про її виконання складає враження декларативного документа та не створює основи обліково-інформаційного забезпечення ЗСР.

Окремим блоком питань, пов'язаних з політичними факторами, постає необхідність врахування євроінтеграційного вектора у формуванні стратегії сталого розвитку та відповідної системи звітності. У світлі долучення України до Цілей сталого розвитку (зокрема Цілі 12 "Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва" та напрямку 12.6 щодо відображення великими і транснаціональними компаніями інформації про раціональне використання ресурсів у своїх звітах), прийняття Стратегій "Європа–2020", Угоди про асоціацію з ЄС, окремих Директив і Регламентів ЄС (*Directive 2014/95/EU*, *Directive 2014/56/EU* та *Regulation (EU) no. 537/2014*) [14; 15] конвергенція облікових систем України та ЄС потребує значних зусиль з гармонізації вітчизняного законодавства у сфері обліку, звітності й аудиту сталого розвитку. Найбільші виклики в процесі конвергенції зосереджені навколо імплементації методології складання й подання нефінансової звітності та забезпечення якості аудиту, зокрема й обов'язкового для суспільно значимих компаній.

Правові фактори поряд з політичними визначають нормативно-правову основу для складання ЗСР та її верифікації. У цьому контексті необхідно відзначити деформованість структури звітування українських компаній з переважанням фінансової складової, що продиктовано

потребами фіскальних та інших контролюючих органів. Відсутність конкретних законодавчих вимог та вимог біржових організацій щодо необхідності обов'язкового розкриття ЗСР є вагомим фактором, що перешкоджає поширенню ЗСР за низького рівня добровільних ініціатив.

В умовах значної кількості облікових стандартів підготовки ЗСР, принципів та керівництв щодо розкриття інформації з практик КСВ низька якість нормативного та методологічного забезпечення формування звітних індикаторів за вимірами сталого розвитку в Україні може мати критичні наслідки щодо забезпечення зіставності та якості такої звітності. Зокрема, у світі існує понад 30 стандартів КСВ та ЗСР [16]. Основними серед них вважаються *United Nations Global Compact (UNGC)*, *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*, *ISO 26000*, *Carbon Disclosure Project (CDP)*, *Greenhouse Gas Protocol (GHG Protocol) Corporate Standard*, *International Labour Organization (ILO) Tripartite declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy*, *UN Guiding Principles on Business and Human Rights*, *PRI Reporting Framework*, *CDSB (Climate Disclosure Standards Board)*, *GRI standards*, *Standards International Integrated Reporting Council (IIRC)*, *SASB*. Близько 80 % звітів з 53 опублікованих українськими компаніями у базі *SDG Target 12.6 Live Tracker* складено з урахуванням вимог Глобального договору ООН (*UNGC*).

Розкриття додаткової інформації за вимірами сталого розвитку за умови відсутності дієвих методологічних керівництв її складання і подання, стандартизації підходів до розрахунку й інтерпретації індикаторів, механізмів надання впевненості щодо їх достовірності може створити поле для шахрайства та маніпулювання даними ЗСР. Існування низки стандартів надання впевненості щодо ЗСР (МСЗНВ 3400 "Перевірка прогнозованої фінансової інформації", МСЗНВ 3000 "Завдання з надання впевненості, що не є аудитом, чи оглядом історичної фінансової інформації", МСЗНВ 3410 "Завдання з надання впевненості щодо звітів з парникових газів", стандарту АА 1000) та низький рівень сприйняття таких стандартів українськими аудиторськими компаніями утруднюють процес верифікації ЗСР.

Освітні (етичні) фактори, які виявляються у відсутності доступних та зрозумілих керівництв зі складання ЗСР, недостатньому поширенні освітніх програм, тренінгів та професійних ініціатив зі сталого розвитку та ЗСР, передусім обумовлені низьким рівнем поширення етичних кодексів ведення бізнесу, здійснення відповідального інвестування, корпоративної філантропічної діяльності.

На відміну від ЄС, в Україні відсутній такий сегмент фінансового ринку, як відповідальне інвестування з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (*environmental, social, governance – ESG*). Використання методик виключення компаній, які торгують

тютюном, зброєю, забруднюють довкілля та ін., в межах негативного скринінгу є найбільш популярним підходом в ЄС. Так, у 2016 р. за цим методом здійснено інвестиційних операцій на суму понад 10 трлн євро [12]. За своєю суттю саме відповідальне інвестування як етичний напрямок фінансування бізнесу створює значний попит на ЗСР як основу для прийняття інвестиційних рішень.

Наслідками низького рівня сприйняття КСВ та рівня її висвітлення в ЗСР українськими компаніями на національному ґрунті можна вважати низький рівень лояльності та довіри до бізнес-середовища, який провокує відплив кращих кадрів за кордон, низьку мотивацію до праці, зниження інноваційного потенціалу економіки та нерациональне використання природних ресурсів.

Особливий акцент необхідно зробити на недоотриманні вигід від підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, визнання українського бізнесу за кордоном та виходу на нові товарні та фінансові ринки за відсутності чіткої політики з КСВ та якісної, достовірної ЗСР (рис. 2).

Рис. 2. Наслідки збереження поточного стану в просуванні ініціатив з впровадження КСВ та ЗСР в Україні

Джерело: розроблено автором.

Втрата конкурентоспроможності бізнесу призводить до зниження конкурентоспроможності країни в цілому, не дозволяє використати її інтеграційний потенціал, позиціонувати себе на міжнародних ринках як інноваційно-орієнтовану, енергоефективну та екологічно дружню до людей країну.

Висновки. В умовах активної імплементації Цілей сталого розвитку (зокрема 12.6), прийняття Стратегій "Європа–2020", Угоди про асоціацію з ЄС, окремих Директив і Регламентів ЄС (*Directive 2014/95/EU*, *Directive 2014/56/EU* та *Regulation (EU) no. 537/2014*) європейськими країнами та просування подібних ініціатив у інших розвинених країнах світу формування системи звітування зі сталого розвитку в Україні набуває особливої актуальності. За даними *SDG Target 12.6 Live Tracker*, прогрес у цьому напрямі з боку українських компаній вельми скромний.

Застосування STEEPLE-аналізу як маркетингового інструменту дослідження макросередовища поширення ЗСР дало змогу визначити ключові соціальні та культурні технологічні, економічні, екологічні, політичні, правові та освітні (етичні) фактори, що обумовлюють стан системи складання, подання та підтвердження такої звітності українськими компаніями, розкрити основні наслідки збереження статус-кво впливу цих факторів. Ці наслідки згруповано на рівнях держави, компаній та суспільства, і вони концентруються насамперед навколо втрати конкурентоспроможності бізнесу та країни в цілому, що не дозволяє використати її інтеграційний потенціал у сфері сталого розвитку.

Подальших досліджень потребує розробка шляхів популяризації ЗСР серед українських компаній у контексті формування національної стратегії КСВ, а також перспектив системи звітування зі сталого розвитку в Україні.

Систематизація та графічне відображення ключових факторів, що визначають стан ЗСР в Україні, дає змогу створити цілісну картину проблем і перспектив її поширення серед українських компаній та напрямів її регулювання в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Directive 2014/95/EU* of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non financial and diversity information by certain large undertakings and groups, Official Journal of the European Union L 330/1. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>.
2. *SDG 12.6 Target*. URL : <http://database.globalreporting.org/SDG-12-6/un-sustainable-development-goals>.
3. *Carrots & Sticks 2016 database of reporting instruments*. URL : www.carrotsandsticks.net.

4. *Свєдокимов В. В.*, Грицишен Д. О., Грищенко О. О., Баришнікова О. М. Міжнародні моделі регулювання звітності сталого розвитку: аналіз сучасного стану : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2013. 200 с.
5. *Жиглей І. В.* Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 496 с.
6. *Костирко Р. О.* Інтегрована звітність у забезпеченні корпоративної соціальної відповідальності компаній. Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. 2015. Вип. 1(2). С. 305–310. Серія : Економіка.
7. *Король С. Я.* Нефінансова звітність підприємства. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2011. № 6. С. 102–113.
8. *Лоханова Н. О.* Інтегрована звітність як продукт цілісної обліково-аналітичної системи. Вісн. соц.-екон. досліджень. 2012. Вип. 4(47). С. 50–56.
9. *Назарова К. О.* Інноваційний підхід до взаємодії внутрішнього та зовнішнього аудиту в умовах соціальної відповідальності. Економіка і фінанси. 2015. № 2. С. 48–52.
10. *Petrakov Ya. V., Shulha S. V.* Integrated Reporting as Competitive Advantage for Ukrainian Companies : Determinants vs. Biases. Business-inform. 2015. № 10. С. 26–30.
11. *Difference between STEEP and STEEPLE analysis.* URL : <http://pestleanalysis.com/steep-and-steep-le-analysis>.
12. *SRI Study 2016.* URL : <http://www.eurosif.org/sri-study-2016>.
13. *Загальні тенденції тіньової економіки України за 9 місяців 2016 р.* URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-0e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.
14. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32013L0034>.
15. Directive 2014/56/EU On statutory audits of annual accounts and consolidated accounts. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0056>.
16. *Vasilyeva T. A., Makarenko I.O.* The role of innovation in corporate reporting in the transformation of accounting method's elements. Managing economic growth: marketing, management, and innovations. 1st edition, Prague Institute for Qualification Enhancement : Prague, 2016. P. 171–179.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2017.

Makarenko I. STEEPLE analysis of sustainability reporting in Ukraine.

Background. One of the goals of sustainable development, adopted by the UN in 2015, is the Goal 12 "Responsible consumption and production." One of its areas of encourages companies to implement sustainable development practice and integrate information on sustainability in their reporting cycle. Despite the spread of initiatives of compiling and reporting on sustainability in the developed countries, according to SDG Target 12.6 Live Tracker, Ukrainian companies have no significant progress in achieving

the Goal 12.6. Need to analyze the factors that hinder the development of sustainability reporting in Ukraine determines the relevance of the article.

The **aim** of the article is to find the key factors that determine the state of sustainability reporting in Ukraine based on STEEPLE analysis and reveal the main consequences of the preservation of their impact status on the competitiveness of the company.

Materials and methods. The methodological basis of research is the STEEPLE analysis as a marketing tool of analysis of macro environment.

Results. Sustainability reporting in Ukraine is in the initial stages of its development as a national strategy of corporate social responsibility of Ukrainian enterprises. It has mutual influence on the formation of sustainability reporting and is primarily manifested in the actions of social, technological, economic, environmental, political, legal and education (ethical) factors. It is proved that the preservation of these factors could have negative consequences both for the competitiveness of individual companies and for the country's competitiveness and quality of life of society as a whole. Promoting sustainability initiatives and their reflection in the relevant reporting increases innovation and energy efficiency in Ukraine.

Conclusion. Using the methodology of STEEPLE analysis as a marketing tool of environment analysis of sustainability reporting key factors that determine the state of the preparation, submission and verification of such statements by Ukrainian companies were investigated. Basic consequences of maintaining the status quo of these factors were developed. Development of ways of sustainability reporting promotion popularization among Ukrainian companies in the context of national CSR strategy and prospects of sustainability reporting system in Ukraine need further research.

Keywords: sustainability reporting, STEEPLE analysis, corporate social responsibility, assurance of sustainability reporting, factors.

REFERENCES

1. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non financial and diversity information by certain large undertakings and groups, Official Journal of the European Union L 330/1. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ TXT/?uri=CELEX:32014L0095>.
2. SDG 12.6 Target. URL : <http://database.globalreporting.org/SDG-12-6/un-sustainable-development-goals>.
3. Carrots & Sticks 2016 database of reporting instruments. URL : www.carrotsandsticks.net.
4. *Čvdokimov V. V., Gricishen D. O., Grishhenko O. O., Barishnikova O. M.* Mizhnarodni modeli reguljuvannja zvitnosti stalogo rozvitku: analiz suchasnogo stanu : monografija. Zhitomir : ZhDTU, 2013. 200 s.
5. *Zhiglej I. V.* Buhgalters'kij oblik social'no vidpovidal'noï dijtal'nosti sub'ektiv gospodarjuvannja: neobhidnist' ta orientiri rozvitku : monografija. Zhitomir : ZhDTU, 2010. 496 s.
6. *Kostirko R. O.* Integrovana zvitnist' u zabezpechenni korporativnoï social'noï vidpovidal'nosti kompanij. Nauk. visn. Uzhgorod. un-tu. 2015. Vip. 1(2). S. 305–310. Serija : Ekonomika.
7. *Korol' S. Ja.* Nefinansova zvitnist' pidpriemstva. Visn. Kiïv. nac. torg.-ekon. un-tu. 2011. № 6. S. 102–113.
8. *Lohanova N. O.* Integrovana zvitnist' jak produkt cilisnoï oblikovo-analitichnoï sistemi. Visn. soc.-ekon. doslidzhen'. 2012. Vip. 4(47). S. 50–56.
9. *Nazarova K. O.* Innovacijnij pidhid do vzaemodii vnutrishn'ogo ta zovnishn'ogo auditu v umovah social'noï vidpovidal'nosti. Ekonomika i finansi. 2015. № 2. S. 48–52.

10. *Petrakov Ya. V., Shulha S. V.* Integrated Reporting as Competitive Advantage for Ukrainian Companies : Determinants vs. Biases. *Business-inform*. 2015. № 10. С. 26–30.
11. Difference between STEEP and STEEPLE analysis. URL : <http://pestleanalysis.com/steep-and-steep-le-analysis>.
12. *SRI Study 2016*. URL : <http://www.eurosif.org/sri-study-2016>.
13. *Zagal'ni tendencii tin'ovoï ekonomiki Ukraïni za 9 misjaciw 2016 r.* URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-0e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.
14. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32013L0034>.
15. Directive 2014/56/EU On statutory audits of annual accounts and consolidated accounts. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0056>.
16. *Vasilyeva T. A., Makarenko I.O.* The role of innovation in corporate reporting in the transformation of accounting method's elements. *Managing economic growth: marketing, management, and innovations*. 1st edition, Prague Institute for Qualification Enhancement : Prague, 2016. P. 171–179.